

ACC. N:R **M. 10489**: 1-10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lantbr. Wilhelm Larsson
Härad: M.abo Adress: Ebbarp, Perstorp
Socken: Perstorp Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1947 Född år 1898 i Perstorps förs.

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-10. LMF 59.

När den nya tiden kom till bygden.

Perstorp från för till nu.

Perstorns socken har i äldre tiden varit ren jordbruksbygd. På 1690 talet uppstod en efter dåtida mått stor industri, i det av Landshövdingen Göran Adlesten grundade Skånska Glasbruket, eller som också kallades Henniöstorns glasbruk.

Adlesten inköpte nämligen tvänne skogbärande hemman, Stora och Lilla Henniöstor, vilka sammanslages.

På Stora Henniöstor byggdes glashyttan. Utländsk arbetskraft infördes, enär det ej fanns tillräckligt med utbildade glasarbetare i Sverige. Anskaffningen av råvara till glaset blev ganska svårt.

Skogarna på Henniöstor räckte inte till den stora mängd pottaska som behövdes.

brännas. Vistertligen inköptes flera hem-
man som sammansloges med Hlemikstorp
men då behovet av pottaska ändå ej
kunde fyllas, blevo bönderna i socknen
av myndigheterna ålagda att i sina skogar
framställa denna råvara. Pottaskebränn-
ingen var under den tid glasbuket ägde
bestånd, den viktigaste av lantbrukets
binärningar. En av Adlerstens efterträdare
Gustav Hemiton erhöi säteriättigheter
å de sammanslagna hemmanen vid
Hlemikstorp och sålunda uppstod säteriet
Gustavsberg, vilket ännu finns kvar.
Glasbuket nerbrann år 1762 och blev aldrig
återuppbyggt. Sedan dess fanns inom
Perstors socken icke någon industri av
betydelse. Socknen hade åter blivit
ren jordbruksbygd. Bönderna bodde

i byalag, med ~~med~~ två eller tre hemman
byggda. Sätt tillsammans. Laga skifte
infördes 1837-38. Någon skiftad by finns
icke kvar. Någon bystämma har icke
förekommitt i minneminne. Fast gamla
begrikturment, såsom byakorn och dylikt
tagit vägen finns det ingen som vet.
Stämnet förekommitt andra slag av barn-
mankomster. Loeknen var ju genom in-
delningsverket indelad i rathåll och rust-
håll. Före år 1800 sådes hemmansägarna
inom resp. håll till räkenskapsmöten.
Dessa pågingo ända fram till slutet av
1800 talet eller så länge de gamla knekter-
na var i tjänst. Loeknen var indelad
i sex rater och vid större hösten såsom
biällopp och begravingar skulle hela
raten bjudas. En rate omfattade var-

ligen två eller tre, stundom fyra byar.
Utom kyrkbyn Perstorp, som givetvis
var socknens medelpunkt, där man sam-
lades vid kyrkogång och stämman, fanns
det en annan samlingsplats för allmän-
heten. Det var Blekenåsa gästgivargård,
som förutom skjutstation och gästgiveri
även var poststation. Postdeligensen stan-
nade där avlämnande och mottagande post.
Det var också en tid plats för kronskatte-
uppbörd. Efter skiftets införande blevo
i allmänhet inga hemman styckade,
utan de som icke kunde övertaga fäder-
negårdarna satte sig ner som torpare
under hemmanägarna. Berra torpar lågo
i allmänhet ute i skogarna i närheten
av stöne massor, där torv kunde uppi-
sagas till bränsle. Torparne fingo i

utmärket icke hugge träd till eldbrand.
Skogsbeståndet, i den tiden mest so bek.
var ganska gles, till följd av föregående
tids pottaskebränning. Torrnas lott var
hård. För att kunna livnära sig och
sina i regel ganska talrika familjer, fingo
de gå på dagverken hos de tjätvägande
bönderna. Som arbete icke stod att upp-
bringa för deras talrika och omhingen
blev emigration till Amerika följden.

Samliga reste till Skånes städer och bo-
ställe sig där. Brännvinsbränning var
under denna tid den viktigaste so jord-
brukets pinningar. Ja, den kan i många
fall sägas vara tjätva hushushållningen,
enär det var den, som gav största ekono-
miska utbytet. Potatisodlingen, var
därför omfattande. Stora områden ä

fälledsmarkerna upptogs av s. k. svedjor.
Å dem sattes potatis. En svedja var ett
område som upphackades med stora hackor
s. k. flåhackor. därpå sveddes fjingstör-
varna och enbuskarna med eld, varepå
sättpotatisen hackades ned i askan och
den låta jorden. Området inhägnades,
vanligen med gärdsgärdar av stöv eller
grästen. Många sådana svedjeländ med
sina numera till större delen nedfallna
gärdsgärdar, finnes kvar å utmarkerna,
numera tätt beväxna med furuskog.

Det var i regel torparna som åtog sig
hackningarna av svedjorna i ett slags
hälvtentbruk med bönderna. Några torpar-
ne finns icke mera kvar. På 1870 talet
drogs järnvägen Flädingborg-Fläckebyholm
genom socknen och man kan säga, att

den nya tiden då höll sitt intåg. En
járnvägstation anlades i närheten av
kyrkbyn och dit flyttade snart ett fler-
tal handverkare så att en liten samhälle
bildades. Föruft bestod Perstegns by av två
bondhemman, två annexhemman samt
en klostergård. Dessutom fanns en smedja.
En handelsbutik tillkom på 1860-talet.
Handlarens namn är bortglömt, men
han gick vanligen under benämningen
"Rödtepp" emär han hade rött här.
Som det ålåg klosteren att läsa barnen
läsa och nödvarvligt skiva häls skola
i klostergården. Omkring 1866 byggdes
ett skolkas och en skollärare anställdes.
Efter järnvägens tillkomst har socknen
ändrats betydligt. Största orsaken härtill
är anläggningen av Skånska Papperfabriken,

vilken från en ringa början vuxit ut, till en omfattande storindustri. Länshälsing stationen har utvidgats. Ett tiotal år tillbaka har det varit municipalsamhälles. Sedan nyåret 1947 är det köping, vilken omfattar hela den förutvarande socknen. Anläggare av Åtthikfabriken var civilingeniör Wilhelm Wendt ägaren till Guttasborgs säteri. Efter hans död 1925 äges industrierna av hans arvingar, vilka bildat ett aktiebolag med civilingeniör Otto Wendt som direktör.

ett flertal fabriker finnas nu såsom Toolitfabrik, Möbelfabrik, Parkettfabrik och sågverk. En tid fanns och ett Glasbruk.

Goda inkomstmöjligheter för församlingens invånare finnes nu och i stället för emigration prägar inflyttning av befolkning, i ett flertal fall även från

utlandet. I och med jordbrukets förbättring och användandet av maskiner av flera slag har även den ursprungliga modernäringen gått framåt. Ennå brännvinsbränningen å bondgårdarna sedan länge upphört, prägas potatisodling i stor skala, nu för framställning av matpotatis. Numera odlas all potatis på åker. Detta som länge var förenat med mycket arbete i synnerhet upptagningen, går nu betydligt fortare tack vare användandet av upptagningsmaskiner. Dessa kommo i bruk omkring 1909. I vissa fall försiggår sättningen också med maskin. Skördandet av säden, vilket för en och en var mycket arbetskrävande försiggår numera allmänt med tjälobindare. Lådorna böjades användes under första världskriget, då den rådande

högkonjunkturen gjorde det möjligt att anskaffa maskiner. Vid denna tid elektrifierades också Perstors socken, ett eget kraftverk anlades vid Ebbarp. I början av 1930 talet lades en ny rak genomfartsväg med asfalterad vägbana genom socknen. Sedan en högre levnadsstandard numera blivit möjlig ha såväl byggnader som heminredning smärskats. Av de gamla husen från 1800 talet finnas icke många kvar i sitt gamla skick. Icke heller finnes det mycket kvar av de gamla möblerna och husgeräden. För att bevara det gamla som kvarstår har i år bildats en hembygdsförening, vilken skall samla i hagen de kvarlevor som finns att tillgå, samt inköpa någon av de äldsta byggnaderna till en bygdegård med bygdemuseum.